

Ruotsin kielen osaamisvaatimuksista vapauttaminen korkeakouluissa

Artikkelin tarkoituksena on selvittää, millä perusteilla opiskelija voi saada vapautuksen osaamisvaatimuksesta ruotsissa toisena kotimaisena kielenä osana korkeakoulututkintoa sekä yliopistoissa että ammattikorkeakouluissa. Tilannetta on kartoitettu syksyllä 2017 korkeakouluille lähetetyllä kyselyllä, johon saatiin kattavasti vastauksia. Tulokset osoittivat, että käytänteet vaihtelevat suuresti sekä yksittäisten korkeakoulujen että korkeakoulusektorien välillä. Opiskelijoita ei siis kohdella tasavertaisesti eri korkeakouluissa. Tämä herättääkin pohtimaan, olisiko mahdollista luoda yhteisiä käytänteitä ruotsin osaamisvaatimuksista vapauttamiseksi niiden korkeakouluopiskelijoiden osalta, joiden ruotsin kielen taito ei yllä korkeakoulujen tutkintotodistusmerkintöihin oikeuttavalle B1-tasolle.

Julkaistu: 8. maaliskuuta 2018 | Kirjoittanut: Taina Juurakko-Paavola ja Anne-Maj Åberg

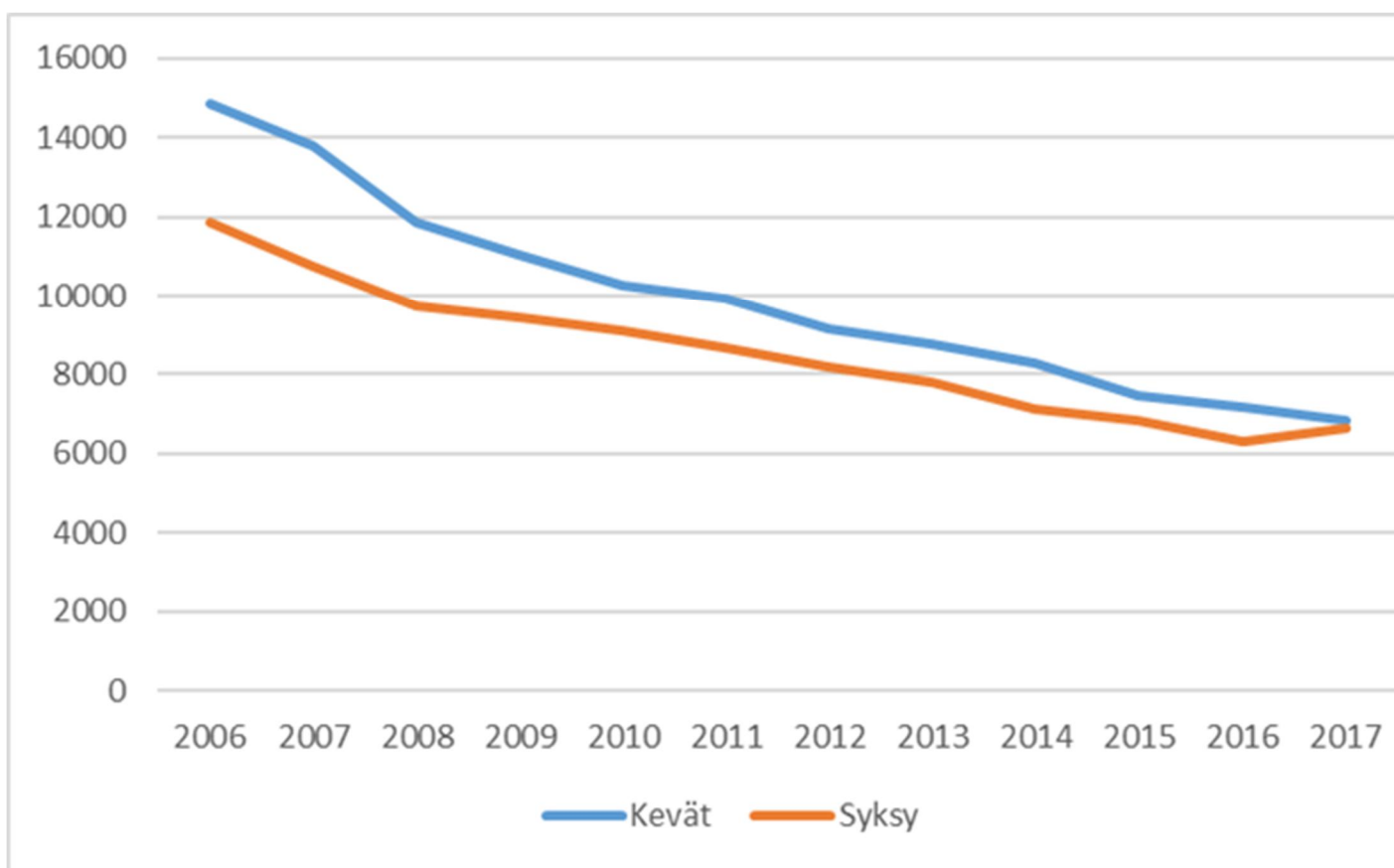
Ruotsi osana kaikkia korkeakoulututkintoja

Vaatus toisen kotimaisen kielen taidon osoittamisesta osana korkeakoulututkintoa sisältyy tutkintoasetuksiin sekä ammattikorkeakouluissa (1129/2014, 7 §) että yliopistoissa (794/2004, 6 §). Näiden asetusten mukaan opiskelijan tulee tutkintoon sisältyvissä opinnoissa tai muulla tavalla osoittaa saavuttaneensa sellainen suomen ja ruotsin kielen taito, joka julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta annetun lain (424/2003, 6 §) mukaan vaaditaan valtion henkilöstöltä kaksikielisessä viranomaisessa ja joka on tarpeen oman alan tai ammatin kannalta. Korkeakoulututkinnoissa edellytetään ruotsin kirjallista ja suullista osaamista vähintään taitotasolla B1 Eurooppalaisen viitekehyksen (2003) mukaan (Elsinen & Juurakko-Paavola 2006). Asetusten mukaan opiskelija on kuitenkin myös mahdollista vapauttaa näistä kielitaitovaatimuksista, jos hän ei ole aikaisemmin opiskellut kyseistä kieltä tai erityisestä syystä, jona voidaan pitää esimerkiksi luki- tai muuta oppimisvaikeutta. Korkeakouluille on suositeltu yhtenäistä käytäntöä vapauttamiseen näiden asetusten perusteella. (Elsinen & Juurakko-Paavola 2006: 120.) Aikaisemmin ei ole kuitenkaan selvitetty, miten korkeakoulut toimivat käytännössä.

Ruotsin osaaminen toisen asteen jälkeen monella opiskelijalla tasolla A2

Suurin osa korkeakouluopiskelijoista on opiskellut ruotsia B1-kielenä, ts. aloittanut ruotsin opinnot 7. luokalla. Peruskoulussa opetusta on yhteensä 228 tuntia, ja nykyään osa näistä tunneista sijoittuu jo 6. luokalle. Lukio-opintoihin

sisältyy B1-oppimäärässä viisi pakollista kurssia (190 tuntia), joiden lisäksi opiskelija voi valita kaksi syventävää kurssia (76 tuntia). Lukiossa tavoitteena on kielitaidon eri osa-alueilla nykyisin taitotasoa B1.1. (Opetushallitus 2015.) Oleellista on kuitenkin se, että kyse on nimenomaan opintojen tavoitetasosta ja että suurin osa lukio-opiskelijoista ei yllä tälle tavoitetasolle. Ylioppilastutkinnon ruotsin tulokset on linkitetty nyt useaan kertaan viitekehyksen taitotasoihin, ja tulokset osoittavat, että vain noin 40 % ylioppilastutkintoon osallistuvista yltää vähintään tasolle B1 (Juurakko-Paavola 2015; Juurakko-Paavola 2016a; Juurakko-Paavola & Takala 2013; Juurakko-Paavola & Takala 2017). Lisäksi on huomioitava, että ylioppilastutkinnossa ruotsin kirjoittavien määrä on laskenut koko ajan vuodesta 2007 lähtien, jolloin ruotsi muuttui vapaaehtoiseksi, kuten kuviosta 1 ilmenee.

Kuvio 1. Ylioppilastutkinnossa keskipitkän ruotsin kirjoittaneiden määrät v. 2006–2017 (tiedot Ylioppilastutkintolautakunta 2018)

Koska kokelaat voivat hajauttaa tutkinnon suorittamisen kolmelle tutkintokerralle, pelkät kokelasmäärät eivät suoraan kerro, kuinka moni ylioppilastutkinnon suorittaneista osallistuu ruotsin kokeeseen. Tällaista tilastotietoa ei myöskään ole muuten suoraan saatavilla Ylioppilastutkintolautakunnasta. Jos keskipitkän ruotsin vuosittaista kirjoittajamäärää verrataan äidinkielen kokeen (kaikille pakollinen koe)

suorittaneiden määrään, voidaan saada suuntaa antava laskelma. Tällaisella laskentatavalla vuonna 2017 kaikista kirjoittajista 43 % osallistui keskipitkän ruotsin kokeeseen, työistä 52 % ja pojista 28 %. Kun tämän jälkeen huomioidaan vielä se, että vain 40 % näistä tutkintoon osallistuneista saavuttaa tason B1 mukaisen osaamisen, voidaan arvioida, että lukio-opintojen jälkeen kaikista pojista vain noin 10 % on tasolla B1 ja tytöistä vastaavasti noin 20 %.

Hildén (2009) sekä Tuohimaa ja Valli (2013) ovat hyödyntäneet samojen linkitysten tuloksia (Takala 2003; Juurakko-Paavola & Takala 2013) ja laskeneet, kuinka suuri osa yliopisto-opiskelijoista on saavuttanut ylioppilastutkinnossa vähintään arvosanan magna cum laude approbatur, joka linkitysten tulosten mukaan vastaa tason B1 mukaista osaamista. Vuonna 2008 yliopistoissa opintonsa aloittaneista 56 % oli jo vaaditulla B1-tasolla (Hildén 2009), mutta vuonna 2012 opiskelijoiden osuus oli laskenut 44 prosenttiin (Tuohimaa & Valli 2013). Kun ammattikorkeakouluopiskelijoiden osaamista kartoitettiin opiskelijoiden itsearvioinneilla vuonna 2008, opiskelijoista 56 % arvioi olevansa tasolla B1 amk-ruotsin opintojen jälkeen (Juurakko-Paavola 2011: 65). Tulokset ovat siis samansuuntaisia kummallakin korkeakoulusektorilla.

Ammattikorkeakouluun sekä myös joissain tapauksissa yliopistoon osa opiskelijoista tulee ammatillista väylää. Ammatillisiin perustutkintoihin sisältyy tällä hetkellä pakollisena vain yksi osaamispiste ruotsin opintoja eli opetusta on noin 14–20 tuntia. Tavoitetaivotaso on kuullun- ja luetun ymmärtämisen osalta A2.2 sekä puheessa ja kirjoittamisessa A2.1. (Opetushallitus 2017.) Ammatillisen toiseen asteen opiskelijoista noin 41 % arvioi osaavansa ruotsia tasolla A1 ja noin 22 % tasolla A2 – kuitenkin siis noin 37 % arvioi itse yltävänsä vähintään tasolle B1 (Kantelinén 2011: 48).

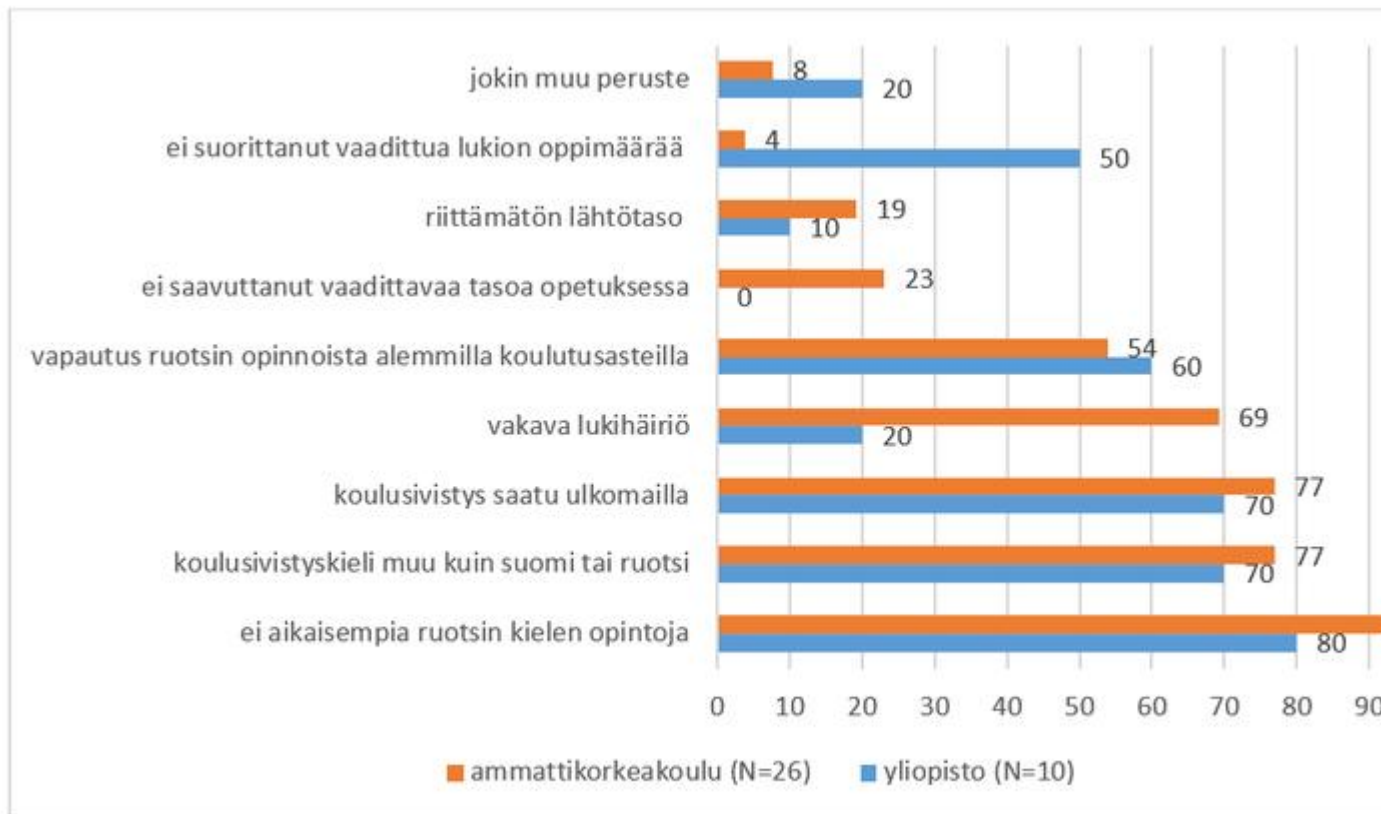
Kuten edellä on todettu, kaikilta korkeakouluopiskelijoilta kuitenkin edellytetään vähintään B1-tason osaamista korkeakoulussa suoritettujen ruotsin opintojen jälkeen tutkintotodistusmerkintöihin. Miten korkeakouluissa sitten menetellään, jos opiskelija ei yllä tasolle B1, esimerkiksi sen takia, että hänen lähtötasonsa opintoihin on toisen asteen opintojen jälkeen vielä kaukana tasosta B1?

Ruotsin opinnoista vapautuksen perusteet vaihtelevat

Käytänteiden kartoittamiseksi laadittiin sähköinen kysely ruotsin kielen osaamisvaatimuksista vapautuksen perusteista. Kysely lähetettiin yhteensä 14 yliopistoon ja 22 ammattikorkeakouluun; yliopistoissa kielikeskusten johtajille sekä ammattikorkeakouluissa kieltenopetuksen vastuuhenkilölle. Vastauksia saatiin 10 yliopistosta ja 20 ammattikorkeakoulusta, joten ne antavat kattavan kuvan valtakunnallisesta tilanteesta.

Korkeakoulujen edustajilta tiedusteltiin, millä perusteilla opiskelija voidaan vapauttaa ruotsin taidon osoittamisvaatimuksista. He saattoivat nimetä useita

perusteita. Kuten kuviosta 2 ilmenee, tavallisin vapauttamisperuste oli se, että opiskelijalla ei ole aikaisempia ruotsin kielen opintoja: 92 % ammattikorkeakouluista ja 80 % yliopistoista nimesi tämän perusteen. Useimmissa korkeakouluissa (70–77 %) opiskelija vapautetaan myös, jos hänen koulusivistyskielensä on muu kuin suomi tai ruotsi tai jos hän on saanut koulusivistyksensä ulkomailla. Vaikka opiskelija olisi vapautettu ruotsin opinnoista alemmilla kouluasteilla, hän ei saa vapautusta kaikissa korkeakouluissa: vain 60 % yliopistoista ja 54 % ammattikorkeakouluista myöntää vapautuksen.

Kuvio 2. Vapautusperusteet eri korkeakouluissa (% vastauksista, useita perusteita/korkeakoulu)

Suurimmat erot korkeakoulusektorien välillä olivat puolestaan siinä, miten opiskelijan lukihäiriö huomioidaan, ja siinä, voiko se, että opiskelija ei ole suorittanut vaadittua lukion oppimäärää (ts. lukion viittä kurssia), olla vapauttamisen perusteena. Vakavan lukihäiriön perusteella opiskelija vapautetaan vain yhdessä yliopistossa, kun taas 69 % ammattikorkeakouluista ilmoitti tämän vapautusperusteen. Lukion oppimäärän viiden pakollisen kurssin puuttuminen puolestaan on vapautusperusteena vain yhdessä ammattikorkeakoulussa ja puolessa kyselyyn vastanneista yliopistoista. Tietyissä yliopistoissa vapautuksen voi siis saada automaattisesti, jos lukion oppimäärä ei täyty:

“Jos lukion vähimmäisoppimäärä ei täyty eli 5 kurssia, automaattisesti vapautus hakemuksesta voidaan myöntää.” (yo)

Jos opiskelija ei saavuta osallistuttuaan ruotsin opetukseen korkeakoulussa vaadittavaa osaamista, yksikään yliopisto ei vapauta häntä ruotsin osaamisvaatimuksista. Ammattikorkeakouluista yksi neljäsosa ilmoitti vapauttavansa tällaiset opiskelijat. Erään ammattikorkeakoulun käytännöstä kerrottiin seuraavasti:

“Lähtökohtaisesti emme vapauta riittämättömän lähtötason takia, jos opiskelijalla on alemmalta koulutustasolta ruotsin opintoja. Tällaisia yksittäisiä tapauksia kuitenkin on, että opiskelijan osaamistaso on niin alhainen, että hänellä ei ole mahdollisuuksia suoriutua ruotsin opinnoista. Opiskelija on yrittänyt opintojaksoa, mutta opettajakin todennut osaamisen liian puutteelliseksi.” (amk)

Kyselyssä ei tiedusteltu tarkemmin, mitä korkeakoulut tekevät niiden opiskelijoiden kanssa, jotka eivät saavuta riittävää osaamisen tasoa. Omien kokemustemme mukaan opiskelijoille tarjotaan esimerkiksi mahdollisuutta osallistua uudelleen opetukseen tai henkilökohtaista ohjausta.

Ruotsin opinnoista vapautuksia tilastoitu vain vähän

Yliopistoissa päätöksen vapauttamisesta tekee useimmiten dekaani (60 %), kun taas ammattikorkeakouluissa käytännöt vaihtelevat suuresti: päätöksiä tekevät niin rehtorit (23 %), vararehtorit (12 %), koulutusalojohtajat (19 %) kuin koulutuspäälliköt (27 %). Ruotsin opettajalta pyydetään vapautuspäätökseen useammin lausunto ammattikorkeakouluissa (89 %) kuin yliopistoissa (60 %).

Kyselyssä tiedusteltiin myös vapautuspäätösten määriä. Yliopistojen vastaajista 40 % ilmoitti, että tilastotietoja on saatavilla, kun puolestaan ammattikorkeakouluista vain 23 % vastasi keräävänsä tällaisia tietoja. Jatkokysymyksessä tiedusteltiin vapautettujen lukumääriä viime vuosina, ja lähes kaikki (yhteensä 13 vastausta) kertoivat vapautuksia olevan vuosittain 0–20. Vapautusten määrät koettiin kuitenkin vähäisiksi sekä ammattikorkeakouluissa että yliopistoissa:

“Tilastointia on alettu vasta tehdä. Karkea arvio on, että vapautuksia ei ole vuosittain kovin paljon – ehkä noin 10–20 kpl.” (amk)

“Olen käsityksessä, että meillä on myönnetty vapautuksia melko vähän tähän mennessä. (Ei siis ole tieto, vaan yhteistyökuviossa syntynyt käsitys!)” (yo)

Kaikilta vastaajilta tiedusteltiin lisäksi, millainen käsitys heillä on vapautusten määrän kehityksestä viime vuosina. Puolet amk-vastaajista ja 40 % yliopistojen vastaajista oli sitä mieltä, että vapautusten määrä on pysynyt suunnilleen samana. Määrän koki lisääntyneen 27 % amk-edustajista, kun puolestaan 40 % yliopistojen edustajista oli tätä mieltä. Vastaajilla oli hyvinkin erilaisia näkemyksiä kehityksestä:

“Opiskelijoiden ruotsin kielen taitotaso on heikentynyt vuosi vuodelta. Lukivaikeudetkin ovat lisääntyneet. Nämä voivat osaltaan selittää vapautusten lisääntymistä, mutta sanoisin myös, että opiskelijoiden halukkuus tehdä työtä ruotsin kurssin suorittamiseksi on osalla todella alhainen.” (amk)

“Lähtökielitaito on ollut laskusuunnassa, mutta ruotsin opinnoista vapautukset on saatu pidettyä suunnilleen aiemmalla tasolla tehostetuilla kielenopiskelun tukitoimilla.” (amk)

Vastauksia voidaan pitää vain suuntaa antavina, sillä niiden pohjana ei useimmissa korkeakouluissa ollut tilastotietoja, vaan ainoastaan vastaajien omat käsitykset määrän kehityksestä.

Opiskelijoiden oikeudenmukainen kohtelu edellyttäisi yhdenmukaisempia käytänteitä

Kyselyn tulokset osoittavat, että korkeakouluilla on erilaiset käytänteet vapauttaa opiskelija ruotsin kielen osaamisvaatimuksista: niin perusteet, vapautuksesta päättäjät kuin ruotsin opettajan rooli vapautuksesta päätettäessä vaihtelevat. Keskeisintä opiskelijoiden yhdenmukaisen ja tasapuolisen kohtelun näkökulmasta ovat nimenomaan vapautusperusteet, joita pohdimme tässä tarkemmin.

Ensinnäkin, vaikka asetukset (1129/2014, 7 §; 794/2004, 6 §) mahdollistavat opiskelijan vapauttamisen ruotsin kielen osaamisvaatimuksista, jos hänellä ei ole aikaisempia opintoja, kaikki korkeakoulut eivät vapauta opiskelijaa edes näissä tapauksissa. Kyselyssä ei tiedusteltu, tarjoavatko korkeakoulut sitten näissä tapauksissa alkeistason ruotsin opetusta vai jääkö perustason osaamisen hankkiminen täysin opiskelijan omalle vastuulle. Varsinkin, jos tämä jää kokonaan opiskelijan omaksi tehtäväksi, voidaan pitää kohtuuttomana sitä työmäärää, joka opiskelijalta vaaditaan korkeakouluopintojen aikana ruotsin osaamisen saamiseksi nollatasolta tasolle B1. Herää myös kysymys, ovatko opiskelijat tietoisia korkeakoulujen eroista tässä asiassa hakiessaan tiettyyn korkeakouluun ja osaavatko he huomioida tämän seikan opiskelupaikkaa valitessaan.

Toiseksi korkeakoulut suhtautuvat hyvin eri lailla opiskelijoihin, jotka eivät ole suorittaneet lukion B1-ruotsin oppimäärän pakollista viittä kurssia. Tällainen on mahdollista esimerkiksi, jos opiskelija on suorittanut kaksoistutkinnon tai hän on opiskellut jossain erityislukiassa. Yliopistoista puolet kertoi siis vapauttavansa tällaiset opiskelijat, joilla on lukion päättötodistuksessa vähemmän kuin viisi kurssia suoritettuna, kun taas vain yksi ammattikorkeakoulu ilmoitti toimivansa näin. On täysin ymmärrettävää, että ammattikorkeakouluissa tätä perustetta ei juuri käytetä, koska ammattikorkeakouluopiskelijoista huomattavasti suurempi osa tulee ammatillista väylää kuin yliopisto-opiskelijoista ja vain harvat näistä opiskelijoista ovat suorittaneet ns. kaksoistutkinnon eli lukiokursseja ja ylioppilastutkinnon. Tämän perusteen osalta käytänteiden

yhdenmukaistaminen ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen välillä ei siis näytä mahdolliselta. Sen sijaan voi kyseenalaistaa, miksi osa yliopistoista on ottanut tämän vapautusperusteeksi ja osa ei. Lisäksi herää kysymys, miksi juuri tämä lukion pakollisten kurssien suorituksen puuttuminen on valittu vapautusperusteeksi: kuten edellä esiteltyt linkitystulokset ylioppilastutkinnon arvosanojen ja viitekehyksen taitotasojen välillä osoittavat, lukion oppimäärän suorittaminen tai ylioppilastutkinnon keskipitkän ruotsin kokeen suorittaminen eivät sinällään kerro B1-tason osaamisesta. Tämä herättää myös ihmettelyä siitä, miten kaikki opiskelijat kuitenkin pääsevät tasolle B1 ruotsin opintojen jälkeen joissakin korkeakouluissa: jos korkeakoulussa ei vapauteta ketään ruotsin opinnoista, jokaisen sieltä valmistuvan opiskelijan ruotsin kielen osaamisen tulee olla tasolla B1. Millä keinoilla tämä onnistuu toisissa korkeakouluissa, mutta ei kaikissa? Siihen tässä kyselyssä ei etsitty vastausta, mutta olisi kiinnostavaa jatkaa asian selvittelyä.

Joissakin korkeakouluissa (esim. Aalto-yliopisto) on siirrytty menettelyyn, jossa opiskelijan ruotsin opintojen suorittaminen ja tutkintotodistusmerkintöihin oikeuttavat suullisen ja kirjallisen osaamisen näytöt on erotettu toisistaan. Tällainen suositus nostettiin esille ROKK-hankkeessa (ks. Juurakko-Paavola 2016b). Menettely mahdollistaa sen, että opiskelija voi saada suorittamistaan opinnoista opintopisteet, vaikka hänen osaamisensa ei suoritettujen opintojen jälkeen vielä yltäisikään tasolle B1 ja hän jäisi ilman tutkintotodistusmerkintöjä. Tällainen toimintatapa on osoittautunut hyväksi myös kieliopinnojen integroinnissa ammattiopintoihin ammattikorkeakouluissa.

Kyselyn tulosten mukaan vakava lukihäiriö oikeuttaa vapautukseen useimmissa ammattikorkeakouluissa, kun taas yliopistoissa vain harvoin. Yliopistojen avoimet vastaukset kuitenkin antoivat sen kuvan, että lukihäiriö tai muu vakava oppimisvaikeus voidaan hyväksyä vapauttamisen perusteena. Käytännöt ovat hyvin kirjavia eri korkeakouluissa. Korkeakouluille voisi suositella samantapaisten käytänteiden luomista kuin jo on käytössä ylioppilastutkinnon kokeissa (Ylioppilastutkintolautakunta 2016), joissa kokelailla on mahdollisuus hakea erilaisia erityisjärjestelyitä esimerkiksi lukihäiriön takia sen sijaan, että heidät vapautettaisiin kokeista.

Kyselyn tulokset osoittavat selkeästi tarpeen yhtenäistää eri korkeakoulujen käytänteitä. Vaikka korkeakouluilla on erittäin suuri autonomia ja mahdollisuus tulkita asetuksia omalla tavallaan, olisi opiskelijoiden oikeusturvan kannalta tärkeää, että samoilla pohjatiedoilla ruotsin opintoja suorittavia opiskelijoita kohdeltaisiin eri korkeakouluissa samalla tavalla. Jos vapautusperusteena käytettäisiin sitä, että opiskelija ei korkeakoulussa suoritettavien ruotsin opintojen alkuvaiheessa ole tasolla B1, suurin osa korkeakouluopiskelijoista pitäisi vapauttaa. Siksi heikkoa lähtötasoa ei voida suositella tällaiseksi yhteiseksi vapautusperusteeksi. Sen sijaan esimerkiksi aikaisempien opintojen kokonaan puuttumista voisi pitää tällaisena vapautusperusteena.

FT Taina Juurakko-Paavola on tutkijayliopettajana Hämeen ammattikorkeakoulussa. Hän on Ylioppilastutkintolautakunnan jäsen ja dosentti Turun yliopistossa. FM Anne-Maj Åberg on yliopisto-opettajana Kieli- ja viestintäopintojen keskuksessa ja jatko-opiskelijana Pohjoismaisissa kielissä Turun yliopistossa.

Lähteet

Elsinen, R. & Juurakko-Paavola, T. 2006. *Korkeakouluopiskelijoiden ruotsin kielen taidon arviointi*. Hämeen ammattikorkeakoulu, Hämeenlinna.

Eurooppalainen viitekehys 2003. Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteinen eurooppalainen viitekehys. WSOY, Helsinki.

Hildén, A. 2009. *Yliopisto-opiskelijoiden ruotsin kielen taitotaso. Kielikeskusten johtajien neuvoston selvitys Suomen yliopistojen rehtorien neuvostolle*. <http://docplayer.fi/7513224-Suomen-yliopistojen-rehtorien-neuvostolle-kielikeskusten-johtajien-neuvosto-antti-hilden-tampereen-yliopisto-30-1-2009.html>. Luettu 15.2.2018.

Juurakko-Paavola, T. 2011. Yrkes högskolestudenters kunskaper i och motivation för att studera svenska. Teoksessa T. Juurakko-Paavola & Å. Palviainen (toim.) *Svenskan i den finska skolan och högre utbildningen. Om kunskaper och motivation genom olika utbildningsstadier*, 61–80. Hämeen ammattikorkeakoulu, Hämeenlinna.

Juurakko-Paavola, T. 2015. Vad berättar studentexamen om examinandernas kunskaper i svenska? Teoksessa M. Forsskåhl, M. Kivilehto, J. Koivisto & P. Metsä (toim.) *Svenskan i Finland 15*. Tammerfors: Tampere University Press, 117–137. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-44-9937-1>.

Juurakko-Paavola, T. 2016a. Skillnader mellan könen i studentprovet i medellång svenska. Teoksessa J. Kolu, M. Kuronen & Å. Palviainen (toim.) *Svenskan i Finland 16*. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House, 42–57. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-6828-1>.

Juurakko-Paavola, T. 2016b. Suosituksia korkeakouluopiskelijoiden ruotsin kielen taidon arviointikäytänteiksi. Teoksessa T. Juurakko-Paavola & H. Rontu (toim.) *Korkeakoulujen ruotsin opettajat yhteistyössä. ROKK-hanke*. Aalto-yliopiston julkaisusarja CROSSOVER 14/2016, 16–27. <https://aaltodoc.aalto.fi/handle/123456789/23827>.

Juurakko-Paavola, T. & Takala, S. 2013. *Ylioppilastutkinnon kielikokeiden tulosten sijoittaminen lukion opetussuunnitelman perusteiden taitotasoille*. Ylioppilastutkintolautakunta. https://www.ylioppilastutkinto.fi/images/sivuston_tiedostot/Raportit_tutkimukset/FI_2013_kielikokeet_taitotasot.pdf.

Juurakko-Paavola, T. & Takala, S. 2017. Kohti kriteeriperustaista arviointia ylioppilastutkinnon kielikokeissa. Teoksessa V. Britschgi & J. Rautopuro

(toim.) *Kriteerit puntarissa*. Kasvatusalan tutkimuksia 74. Jyväskylä: Suomen kasvatustieteellinen seura, 41–62.

Kantelinen, R. 2011. Kan yrkesstuderande svenska och vill de alls lära sig det? Teoksessa T. Juurakko-Paavola & Å. Palviainen (toim.) *Svenskan i den finska skolan och högre utbildningen. Om kunskaper och motivation genom olika utbildningsstadier*, 41–60. Hämeen ammattikorkeakoulu, Hämeenlinna.

Laki julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta 424/2003. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2003/20030424>. Luettu 31.12.2017.

Opetushallitus 2014. *Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet*. http://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf. Luettu 31.12.2017.

Opetushallitus 2015. *Lukion opetussuunnitelman perusteet*. http://www.oph.fi/download/172124_lukion_opetussuunnitelman_perusteet_2015.pdf. Luettu 31.12.2017.

Opetushallitus 2017. *Ammatillisten perustutkintojen perusteet*. <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/selaus/kooste/ammattillinenkoulutus?hakutyyppe=perusteet>. Luettu 21.1.2018.

Tuohimaa, T. & Valli, P. 2013. Uusien yliopisto-opiskelijoiden ruotsin kielen taitotaso ylioppilasarvosanoilla mitattuna. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, syyskuu 2013. <http://www.kieliverkosto.fi/article/uusien-yliopisto-opiskelijoiden-ruotsin-kielen-taitotaso-ylioppilasarvosanoilla-mitattuna/>. Luettu 15.2.2018.

Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 1129/2014. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141129>. Luettu 16.2.2018.

Valtioneuvoston asetus yliopistojen tutkinnoista 794/2004. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2004/20040794> Luettu 31.12.2017.

Ylioppilastutkintolautakunta 2016. *Luku- ja kirjoitushäiriön huomioon ottaminen ylioppilastutkinnossa*. https://www.ylioppilastutkinto.fi/images/sivuston_tiedostot/Ohjeet/Sairaus/fi/fi_luki_maarays.pdf. Luettu 16.2.2018.

Ylioppilastutkintolautakunta 2018. *Tilastotaulukot*. <https://www.ylioppilastutkinto.fi/tietopalvelut/tilastot/tilastotaulukot>. Luettu 16.2.2018.